

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ВАЖЛИВА ЧАСТИНА ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ

Вступ. Сучасна система вищої медичної освіти в Україні модернізується відповідно до європейських стандартів та передбачає підготовку компетентного фахівця-медика [6]. Випускник сучасного медичного вишу має володіти певними професійними якостями, усвідомлювати свою професійну відповідальність, вміти визначати і успішно досягати певних професійних цілей, бути професійно придатним та дійсно кваліфікованим спеціалістом при ухваленні професійних рішень. Відтак, у контексті вимог до розвитку медичної галузі та підготовки її фахівців проблема формування відповідальності у майбутніх лікарів набуває особливої актуальності. У сучасних умовах розвитку медичної галузі існує проблема підготовки такого спеціаліста, який би відповідав нормам професійноетичної поведінки лікаря, одним з основних компонентів якої є відповідальність. Тому дуже важливим видається аналіз теоретичних підходів до розуміння майбутніми лікарями, як студентами, так і лікарями-інтернами професійної відповідальності як одної із важливих якостей майбутніх фахівців [3]. Відповідальність як якість майбутнього фахівця-медика є проявом різнопланової активності. Однією з найбільш загальних властивостей особистості, яка об'єднує в собі компоненти афективно-мотиваційної, інтелектуальної та діяльно-поведінкової сфери людини як духовної цілісності. Сформованість внутрішньої відповідальності вважається головним критерієм оцінки рівня моральної зрілості особистості майбутніх лікарів. Людина стає відповідальною в реальних життєвих ситуаціях та обставинах, що передбачає включення механізмів утворення у процесі прийняття професійного обов'язку. Відповідальність є однією з найбільш загальних властивостей особистості, яка містить когнітивні, емоційно-мотиваційні та поведінкові компоненти [4]. У педагогічній та віковій психології одним з основних аспектів вивчення проблеми відповідальності є аналіз розвитку її окремих складових у старшому підлітковому та юнацькому віці. Результати досліджень свідчать про те, що саме в юнацькому віці відбуваються важливі зрушення в становленні відповідальності особистості. Цьому сприяють об'єктивні соціальні умови вибору молоддю людиною свого подальшого шляху, усвідомлення шляху, усвідомлення індивідуальної та соціальної необхідності брати на себе відповідальність за якість професійної підготовки та обраної суспільної діяльності [1]. Професійна відповідальність завжди пов'язана з професійними можливостями розуміння і реалізації людиною професійних вимог з урахуванням конкретних умов їхнього виконання. Професійна відповідальність характеризується тим, що особистість приймає свої професійні обов'язки у відповідності з вимогами своєї організації (соціальної групи колективу) і суспільства в цілому. У психологічних дослідженнях професійна відповідальність трактується як

міра усвідомлення особистістю своїх професійних обов'язків і добровільного їх виконання, а також міра її провини за невиконання професійних обов'язків. Деякі вчені вважають правомірним вживання понять «професійна відповідальність» та «відповідальність» в тотожному значенні власного дослідження [2]. Високий рівень професійної відповідальності майбутніх фахівців-лікарів у її правому, соціальному та морально-етичному аспектах є визначальним чинником забезпечення ефективності роботи медичних установ та забезпечення висококваліфікованої медичної допомоги хворим. Відповідно до цього, стає наявним, що професійна відповідальність є одним з найбільш значущих аспектів формування повноцінної особистості лікаря. Крім того, безумовно, професійна відповідальність медиків є одним з найбільш значущих аспектів соціальної відповідальності та

структурним компонентом цієї професійної діяльності, яка успішно розвивається. Узагальнену модель професійного ставлення особистості розробив К. Муздибаєв, який визначає професійне ставлення як процес вирішення протиріч між соціально-професійними вимогами до особистості та її бажаннями, можливостями у їх реалізації [5]. Центральна тенденція формування відповідальності як професійної якості майбутнього лікаря проявляється у виникненні додаткового внутрішнього механізму контролю. З механізмами контролю пов'язане уявлення про інстанцію, перед якою суб'єкт відповідальності звітує. Інстанція може бути як зовнішня, так і внутрішня, тобто екстернальний та інтернальний локуси контролю. Це є суттєвим чинником, що визначає характер відповідальності особистості. Відповідальна особистість характеризується самостійністю мислення лікаря, вмінням приймати рішення та відповідати за свої дії. А отже, поняття відповідальності взаємопов'язане з поняттям самоконтролю. Висновок. Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що одним із важливих аспектів навчання майбутнього лікаря є формування відповідальності як важливої професійної якості. Перспективним надалі є комплексносистемний аналіз проблеми, що передбачає вивчення відповідальності на рівні цілісного суб'єкту поведінки в конкретних навчально-педагогічних умовах.

Список використаних джерел

1. Артемьева Е.Ю. Основы психологи субъективной семантики / Е. Ю. Артемьева / [под ред. И.Б. Ханиной]. - М., 1999. - 127 с.
2. Зарицька В.В. Необхідність розвитку емоційного інтелекту особистості в процесі її підготовки до професійної діяльності / В.В.Зарицька // Вісник Одеського національного університету. Серія: Психологія. - 2010. - Т. 15. - Вип. 16. - С. 1324.
3. Ільніцька О.М., та ін. Актуальність післядипломної освіти медичних працівників у Державних закладах охорони здоров'я України. - Медична освіта. - 2018. - № 3(79). - С.3639.
4. Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения : в 2-х томах / Алексей Николаевич Леонтьев / [под ред. В.В. Давыдова и др.]. - М. : Педагогика, 1983. - Т. 2. - 318 с.
5. Муздыбаев К. Дилеммы распределения ресурсов // Вестн. Санкт-Петерб. ун-та. 1992. - Сер.6. Вып. 1. С. 62-69.
6. Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні. / За ред. Максименка С.Д., Циби В.Т. Шайгородського Ю.Ж. - К.: Укр. Центр політ. менеджменту, 2003.